

Lausuntopyyntö esiselvityksestä etukäteismaksuista tuomioistuimissa VN/16835/2024

Työeläkeasioiden muutoksenhaussa etukäteismaksulla ei olisi merkittävää vaikutusta asianosaisen harkintaan laittaa asiansa vireille vakuutusoikeuteen, koska lähes kaikki vakuutusoikeudessa käsiteltävät yksityishenkilöiden valitusasiat ovat maksuttomia. Eläketurvakeskus lausuu asiassa lähinnä vakuutusoi-keutta koskevasta näkökulmasta.

Lausuntopalvelun kysymys 1. Miten katsotte etukäteismaksun vaikuttavan asianosaisen harkintaan asi-ansa saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi?

Eläketurvakeskus pitää tärkeänä aiheettomiin valituksiin puuttumista oikeus-järjestelmän toimivuuden turvaamiseksi. Työeläkeasioiden muutoksenhaussa vakuutusoikeudessa etukäteismaksulla ei kuitenkaan olisi merkittävää vaiku-tusta asianosaisen harkintaan, koska valtaosa vakuutusoikeudessa käsiteltä-vistä yksityishenkilöiden työeläkeasioita koskevasta valituksista on nykyisin maksuttomia. Tuomioistuinmaksua ei peritä valituksista, jotka koskevat yksi-tyishenkilön oikeutta etuuteen, etuuden suuruutta tai etuuden takaisinperin-tää, joten etukäteismaksu ei koskisi näitä tilanteita (tuomioistuinmaksulain 5 §:n 1 mom. 2-kohta). Vakuutusoikeudessa tuomioistuinmaksu koskee siten esimerkiksi etuuslaitosten, yhteisöjen ja työnantajien vireille panemia valitus-asioita. Myös jos yksityishenkilö valittaa esimerkiksi työnantajan tai elinkei-nonharjoittajan ominaisuudessa tai asiassa, jossa ei ole kyse hänen välittö-mästä etuudestaan, tuomioistuinmaksu peritään.

Maksullisten valitusasioiden osalta etukäteismaksu saattaisi lisätä asianosai-sen harkintaa ennen asian vireillepanoa erityisesti, jos kyse olisi aiheetto-masta tai kiusantekomielessä tehdystä valituksesta.

Lausuntopalvelun kysymys 2. Onko teillä muuta lausuttavaa?

Eläketurvakeskus korostaa, että mahdollisten etukäteismaksuja koskevien muutosten tulisi työeläkeasioissa olla tarkkarajaisia ja oikeasuhtaisia. Etukä-teismaksut eivät saisi rajoittaa henkilön tosiasiallista pääsyä muutoksenha-kuun tai muodostua esteeksi yksittäisen asiakkaan oikeusturvan toteutumis-selle. Mahdolliset etukäteismaksut tulisi kohdistaa vain selvästi perusteetto-miin tai toistuviin valituksiin.

Työeläkejärjestelmän näkökulmasta valitusoikeus on keskeinen osa järjestel-män hyväksyttävyyttä ja luottamusta siihen. Tämän vuoksi ensisijaisesti tulisi

kehittää keinoja, jotka kohdistuvat väärinkäyttöihin ilman, että ne heikentävät yleistä oikeussuojaa, kuten menettelyjen sujuvoittaminen ja ennakoiva ohjaus.

Eläketurvakeskus toteaa lisäksi, että työeläkelaitosten näkökulmasta etukäteismaksuilla ei olisi merkittävää vaikutusta myöskään kiinteistösijoitusten tai maksukyvyttömyysasioiden (perintä- ja niihin mahdollisesti kytkeytyvät rikosasiat) kannalta.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Johtaja

Mari Kuuvalo

Osastopäällikkö